

УДК 351.74(410)

I.M. СОВГІР

Національний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ПОЧАТКОВОЮ ПРОФЕСІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ПЕРСОНАЛУ ОВС

Розглянуті проблеми подальшого удосконалення професійного навчання осіб рядового та начальницького складу, органів, служб та підрозділів внутрішніх справ на стадії їх початкової підготовки. Розкрито мету і сутність навчально-виховного процесу, здійснюваного в закладах початкової підготовки особового складу системи МВС України.

Інтегрування нашої країни в європейську спільноту, зміцнення правових і демократичних засад розбудови української державності, необхідність поліпшення діяльності органів внутрішніх справ спонукають до суттєвого науково обґрунтованого оновлення змісту початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу. Актуальність і своєчасність оновлення організаційно-педагогічного забезпечення початкової професійної підготовки особового складу органів системи Міністерства внутрішніх справ зумовлені наступними чинниками. По-перше, значення професійного кадрового корпусу означеної категорії державної службовців в перехідній період розвитку суспільства підвищується тому, що він покликаний якісно забезпечувати виконання найважливіших правоохоронних завдань в сфері забезпечення прав, свобод та законних інтересів учасників суспільних відносин. У зв'язку з цим закономірно постає питання про правове, організаційне, функціональне і кадрове забезпечення практичної реалізації вищезазначених завдань. Розв'язання цього питання, передусім, вимагає проведення ефективної, заснованої на наукових засадах єдиної державної кадрової політики у сфері державної служби [1, с.315], невід'ємною складовою якої в органах внутрішніх справ України є забезпечення ефективного функціонування початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу.

По-друге, початкова професійна підготовка працівників системи Міністерства внутрішніх справ має стати формою цілеспрямованого впливу на правосвідомість курсантів з тим, щоб подальша їх діяльність якнайбільше відповідала вимогам демократичних взаємовідносин держави з людиною та громадянином. Держава визначає масштаби, межі і завдання регламентації державно-службових відносин та правовий статус державних службовців органів, служб і підрозділів внутрішніх справ. Водночас, найважливішою умовою, що визначає цілісність підходу до перебудови органів внутрішніх справ, є необхідність і здатність виокремити з службово-

трудових відносин центральну фігуру – людину, тобто службовця, який повинен навчатися, професійно працювати, об'єктивно служити державі, забезпечувати та захищати права, свободи та законні інтереси особи, громадянина, суспільства.

По-третє, необхідність розвитку кадрового потенціалу органів системи Міністерства внутрішніх справ, багатогранної роботи з особовим складом актуалізує проблему вдосконалення нормативно-правового забезпечення початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу. Для ефективного функціонування державної служби в цих органах необхідний високий ступінь розвитку правового регулювання довузівської підготовки майбутніх державних службовців органів внутрішніх справ, що надасть реальну можливість оптимізувати відповідний навчально-виховний процес підготовки високоякісного фахівця своєї справи.

Удосконалюючи нормативно-правове регулювання навчально-виховного процесу початкової професійної підготовки державних службовців органів, служб та підрозділів внутрішніх справ, необхідно враховувати концептуальні засади подальшого розвитку змісту та структури програм професійного навчання осіб рядового і начальницького складу. Методологічною основою оновлення та удосконалення змісту початкової професійної підготовки даної категорії державних службовців повинен бути суб'єктно-діяльнісний метод формування фахівця-правоохоронця. Застосування цього методу потребує, насамперед, визначення узагальненої структури початкової професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ. Найважливішими її складовими є: мета діяльності, сутність відповідного навчально-виховного процесу та його завдання, методи і форми досягнення означеної мети. Суб'єктно-діяльнісний метод формування фахівця-правоохоронця якнайбільш сприяє його інтелектуальному розвитку, що є одним з найважливіших завдань будь-якої довузівської підготовки [2, с.30]. Впровадження такого методу в процес початкової професійної підготовки передбачає визначення й

вирішення наступних проблем: а) сьогодні в основному зміст освіти націлений на структуру знань, а розумова діяльність курсантів обмежена репродуктивним рівнем; б) досвід попередніх десятиліть свідчить, що курсантів не ознайомлювали “з багатьма корисними прийомами інтелектуальної діяльності лише тому, що вони, на перший погляд, здавались занадто важкими” [3, с.60]; в) третя проблема пов’язана з природою інтуїції, такими інтелектуальними прийомами, за допомогою яких можна одержати певні висновки без обмірковування та аргументування; в) четверта - з сумлінним ставленням курсантів до знань і можливостями стимулювання відповідних прагнень.

Необхідність застосування суб’єктно-діяльнісного методу формування знань, вмінь та навичок у майбутніх працівників органів, служб та підрозділів внутрішніх справ в процесі їх початкової професійної підготовки, аналіз основних положень Конституції України [4], а також розуміння державної служби осіб рядового і начальницького складу як служби для задоволення правоохоронних потреб особи, громадянина та держави, дозволяє чітко сформулювати мету досліджуваної складової відомчої системи освіти. Вона полягає у підготовці такого працівника органів системи Міністерства внутрішніх справ, який при зайнятті тієї або іншої посади спроможний ефективно виконувати свої функціональні обов’язки щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини як найвищої соціальної цінності. Разом з тим, мета початкової професійної підготовки особового складу полягає також у тому, щоб зробити результати навчання корисними в майбутньому. Маються на увазі два шляхи використання здобутих знань. Один з них – їх застосування для розв’язання завдань, виконання яких працівники вже добре засвоїли. Другий – перенесення принципів та зв’язків як основи інтелектуальної, до вищого навчального закладу, підготовки державних службовців органів внутрішніх справ, оскільки воно забезпечує безперервне розширення й поглиблення знань особового складу за допомогою найрізноманітніших прийомів інтелектуальної діяльності. Виходячи з двоєдиного розуміння мети початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу є сенс сформулювати наступні вимоги до відповідного навчально-виховного процесу. Це: засвоєння основних елементів теорії державного управління в органах, службах та підрозділах внутрішніх справ; оволодіння необхідними вміннями, знаннями і навичками в сфері конкретної правоохоронної діяльності; здатність застосовувати творчий, інтелектуальний підхід до виконання своїх посадових обов’язків; постійна готовність прийти на допомогу будь-яким учасникам суспільних відносин що-

до захисту й охорони їх прав, свобод та законних інтересів.

Сутність навчально-виховного процесу початкової професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів системи Міністерства внутрішніх справ, як і будь-якого іншого педагогічного процесу, характеризується двосторонністю. З одного боку, в ньому виступає викладач, педагог, який викладає програмний матеріал та керує цим процесом, а з іншого – курсант, для якого даний процес сприймає характер навчання, оволодіння вивчаємим матеріалом. Здійснення цього неможливе без активної взаємодії між викладачами і курсантами. Цю особливість навчання декотрі вчені вважають визначальною для розкриття сутності навчально-виховного процесу. В одному з учбових посібників доречно зазначається: “Навчання – цілеспрямований процес взаємодії вчителя і учнів, під час якого відбувається засвоєння знань, вмінь та навичок, здійснюється виховання і розвиток учнів” [5, с.202]. Таке визначення поняття навчання має свою логіку однак сутність навчально-виховного процесу до кінця не розкриває. Справа в тому, що хоча в процесі навчання дійсно має місце тісна взаємодія педагога і учня, але основу і сутність такої взаємодії складають як організація учбово-пізнавальної діяльності останніх, так і її активізація та стимулювання. Доречно навести наступний приклад. Загальновідомо, що педагоги при поясненні нового матеріалу часто роблять зауваження окремим учням, не збудивши при цьому інтересу до сприйняття нового знання. В даному випадку взаємодія є, а потяг до оволодіння знаннями відсутній. Тому, як наслідок, навчання не відбувається. Взаємодія, як правило, передбачає безпосередні контакти між педагогом і учнем. В процесі ж навчання такі контакти не завжди мають місце. Так, важливим компонентом є виконання учнями домашніх завдань, однак навряд чи тут можна говорити про взаємодію з викладачем. Означене засвідчує, що сутність навчання складає не лише взаємодія вчителів і учнів, а й вмiла організація й стимулювання останніх, в яких би формах вона не відбувалась.

Таким чином, навчально-виховний процес, здійснюваний під час початкової професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ – це цілеспрямований педагогічний процес організації й стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності курсантів щодо оволодіння знаннями, вміннями та навичками, необхідними для виконання у майбутньому конкретних посадових обов’язків. Наведена дефініція дозволяє чітко визначити завдання, які необхідно вирішувати в процесі педагогічного навчання і виховання осіб під час проходження ними початкової професійної підготовки. Це: стиму-

лювання навчально-пізнавальної активності курсантів; організація пізнавальної діяльності стосовно оволодіння потрібними знаннями, вміннями і навичками; розвиток гнучкого мислення; вироблення діалектико-матеріалістичного світогляду та відповідної морально-естетичної культури; закладення основ для подальшого навчання працівників у вищих відомчих закладах освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стариков Ю.М. Службное право. -М.: Юрист, 1996. -586 с.
2. Допрофесійна педагогічна підготовка учнівсь-

кої молоді в контексті реалізації цільової комплексної програми "Вчитель" // Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.; 8-10 квітня 1998 р. -Кривий Ріг-Дніпропетровськ, 1998.

3. Цехмістер Я.В. До проблем допрофесійної підготовки учнівської молоді // Педагогіка і психологія. -2000. -№ 1. -С.78-84.

4. Конституція України // Голос України. -№ 138. -7 липня 1996 р.

5. Ильина Т.А. Педагогика: Курс лекций. -М.: Педагогика, 1984. -485 с.

Надійшла до редколегії 26.10.2002

СОВГИР И.Н. НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ УПРАВЛЕНИЯ НАЧАЛЬНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКОЙ ПЕРСОНАЛА ОВС

Рассмотрены проблемы дальнейшего усовершенствования профессионального обучения лиц рядового и начальствующего состава, органов, служб и подразделений внутренних дел на стадии их начальной подготовки. Раскрыта цель и сущность учебно-воспитательного процесса, осуществляемого в учреждениях начальной подготовки личного состава системы МВД Украины.

SOVGIR I.N. SOME PROBLEMS OF CONTROL OF INITIAL VOCATIONAL TRAINING OF STAFF LAW ENFORCEMENT ORGANS

The problems of further advancing of vocational education of faces of the ordinary and officers of arms, organs, services and divisions of internal affairs at stage of their initial opening-up are reviewed. The purpose and essence educational of process which is carried out in entities of an initial crew training of a Ministry of Internal Affairs system of Ukraine is uncovered.

А.А. ТЕЛИЧКИН

канд. психол. наук

Национальный университет внутренних дел

УДК 341.62(03)+351.74(03)

ПАДЕНИЕ СРЕБРЕНИЦЫ: ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ

Рассматриваются организационно-правовые причины провала операции Организации Объединенных Наций в так называемом «безопасном районе Сребреница» во время гражданской войны в Боснии и Герцеговине в 1992-1995 годах.

Захват силами боснийских сербов в июле 1995 года так называемого «безопасного района Сребреница», сопровождавшийся массовыми расправами над мирным населением, вошел в современную историю человечества как одна из самых мрачных ее страниц. Целью настоящей статьи является попытка рассмотреть причины и условия политического, правового и организационно-управленческого ха-

рактера, оказавшие негативное влияние на ход событий. В качестве информационной основы выступил доклад Генерального секретаря ООН от 15 ноября 1999 года «Падение Сребреницы» [1].

Город Сребреница, население которого в 1991 г. насчитывало 37000 жителей (73 % которых составляли боснийские мусульмане, а 25 % - сербы), расположен в восточной части Боснии в непосредст-